

Nejen česká města musí řešit problém se čtyřnohými miláčky

Prach suchých výkalů vířený například při sekání trávy může být rizikovým faktorem pro lidi i psy

PSI a životní prostředí

Celá řada vědeckých studií přináší důkazy o pozitivních aspektech vztahu mezi lidmi a jimi chovanými zvířaty zájmových chovů. Jejich přítomnost, zejména psů, přináší relaxaci a radost, redukuje kardiovaskulární a mentální stresy, zvyšuje pocit bezpečí a sebevědomí a může rovněž usnadňovat komunikaci mezi jednotlivými členy společnosti.

Na druhé straně chov těchto zvířat přináší řadu problémů, mezi které na přední místo patří znečišťování životního prostředí výkaly. Pro ilustraci v Praze při předpokládaném počtu 250 tisíc psů představuje zátěž prostředí zhruba 20 tun exkrementů denně. Tato skutečnost rovněž přispívá ke stoupající polarizaci městské společnosti na zastánce a odpůrce chovu psů, a to jak z důvodů zdravotních, epizootických a komunální hygieny na straně jedné, tak z důvodů ochrannářských, pseudoochrannářských a nejrůznějších excesů některých chovatelů na straně druhé. Je třeba si uvědomit, že podle velmi hrubé statistiky každá pátá rodina u nás vlastní psa. Ostatní spoluobčané tedy nemusí vždy projevovat pochopení pro průvodní negativní jevy, které s držetím psa souvisejí, zvláště je-li možné jim úspěšně při troše dobré vůle zabránit.

Právní aspekt

Nejedná se však pouze o „dobrou vůli“. Pes je podle Občanského zákoníku „věcí“,

i když podle zákona č. 246/1992 Sb. je stejně jako člověk je schopný pociťovat bolest a utrpení, a jeho vlastník je v mezích zákona oprávněn psa jako předmět svého vlastnictví držet, užívat a nakládat s ním, avšak podle stejného zákona ne zcela neomezeně. Paragraf 127 Občanského zákoníku říká, že vlastník věci se musí zdržet všeho, čím by nad míru přiměřenou obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv. Proto zejména nesmí obtěžovat sousedy hlukem, plynem, prachem, pachy, pevnými a tekutými odpady. Znečišťování životního prostředí řeší svým způsobem i zákon č. 87/1987 Sb. V platném znění o veterinární péči, podle kterého chovem zvířat nesmí být ohrožováno životní prostředí (kategorizace a katalog odpadů) zákon č. 69/1991 Sb., a kde se na exkrementy vztahují ustanovení o organických odpadech a nakládání s nimi.

I pro ty neukázněné majitele, kteří se rádi ohánějí v argumentaci Listinou základních práv a svobod, platí čl. 11, odst. 3, který stanoví, že „Vlastnictví

zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými občanskými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“

Zdravotní aspekty

Proto varující jsou zejména pozitivní nálezy hygienické služby při pravidelném vyšetřování dětských hřišť a pískovišť na přítomnost vajíček škrkavek *Toxocara canis* (pozitivita do 21 procent). Při vyšetřování obyvatelstva ELISA testem bylo na toxokarózu pozitivních 20 procent. Co do úrovně promoření populace psů a koček škrkavkami řádu *Toxocara* například v Praze toto činí osmiprocentní extenzitu v populaci psů a šestnáctiprocentní extenzitu v populaci koček.

Co se týká bakteriálních onemocnění v Praze, činí úroveň záchytů salmonel u psů kolem 2 procent, u koček pod 4 procenta. V současné době revidujeme celostátně názory na významnost výskytu rodu *Campylobacter* u domácích maso-

žravců. Ve světové literatuře je totiž konstatována úroveň nosičství u dospělých psů kolem 50 procent populace a podíl psa na infekci člověka až 5 procent.

Z uvedeného vyplývá značné zdravotní a epizootologické riziko životního prostředí znečištěného psími výkaly. Rovněž prach suchých výkalů vířený například při sekání zelených ploch, znečištěné travnaté plochy parků, vody apod. mohou být rizikovým faktorem pro lidi a psy, zvláště uvědomíme-li si, že řada původců onemocnění člověka nebo psů přežívá v těchto prostředích i několik měsíců.

Psí záchodky, sáčky a vysavače

Řešení co s tunami psích výkalů a nebezpečím s nimi spojeným se nabízí v několika směrech. V řadě francouzských, belgických a holandských měst jsou instalovány tzv. psí záchodky. Jejich umístění je vždy řešeno ve spolupráci s majiteli psů v příslušném okrsku. Záchodky jsou značeny vtipnými a srozumitelnými značkami. Jejich povrch je směsice písku a cementu umožňující psům „hrabat“ a na druhé straně zabraňuje vnikání písku do zařízení vysávajícího výkaly. Výhodou je, že mohou být budovány i v místech hustší zástavby jako část menší plochy mezi silnicí a chodníkem. Umožňovat vykonávat psům toaletu na jiných místech je zakázáno. Osvětou a represí prováděnou policií u zvláště neukázněných majitelů psů bylo dosaženo velmi dobrých výsledků, jak jsem se měl možnost přesvědčit osobně už v Grenoblu či Mulhouse. Výhodou je, že výkaly se soustřeďují do stanovených míst, aniž by byla znečištěna plošně ostatní veřejná prostranství. Předpokladem je ovšem jejich pravidelné čištění, prováděné jednou až dvakrát denně pojízdným zařízením.

Málo vyhovujícím řešením mohou být i zřetelně označené a ohraničené části výběhových luk a travnatých prostor v méně zastavěné části města. Tyto plochy je rovněž nutné pravidelně asanovat. Asanace je však dosti obtížná a problémy mohou vznikat s malými dětmi, které nerespektují nebo nepoznají, že se jedná o prostory určené k psí toaletě. Přesto však se tyto plochy vyskytují v některých městech Holandska (viděl jsem je v Haagu, Utrechtu apod.) a Belgie, někdy kombinované s koši a u nich zavěšenými biodegradovatelnými sáčky, lopatkami apod. k hygienickému uložení výkalu do zmíněných srozumitelně označených nádob. Kombinace dvojkošů, jeden na běžný odpad (papír, slupky banánů apod.) a druhý na exkrementy, je velmi výhodná jak v hustě zastavěných prostorách, tak i v jiných částech extra a intravilánů (výběhové louky,

části travnatých ploch značené a určené pro vykonání potřeby psa) k tomuto účelu stanovených. Záleží na osvětě, možnosti obcí a obecní policie, zda je vhodnější sáčky, lopatky či jiná zařízení ke sběru výkalů umístit u košů, nebo přidělovat jejich určitý počet například při příležitosti vybírání poplatků z chovu psů.

V každém případě tato zařízení musí být z biodegradovatelného materiálu a koše na výkaly opatřeny víky s těsněním zabráňujícím vnikání hmyzu, který může být mechanickým přenašečem některých onemocnění, nehledě na nutnost zabránění zápachu, zejména v letním období. Koše musí být pravidelně vyprazdňovány a čištěny. Tento způsob je využíván například v severských zemích. Viděl jsem v Kodani, jak dáma zcela samozřejmě uklidila po svém pejskovi na promenádě.

O posledním způsobu odstraňování psích výkalů jsem se již zmínil. Jedná se o speciální vysavače umístěné na motorce nebo kole, pomocí kterého jsou výkaly sbírány a umísťovány do košů k tomu účelu určených. Tato vysávací zařízení se velmi dobře uplatňují při čištění hustě zastavěných intravilánů, nejlépe v kombinaci s koši a psími záchodky.

V každém případě například Hygienická stanice hl. m. Prahy doporučuje obsah košů neukládat na běžné skládky, nýbrž kompostovat. Na skládkách totiž tuny psích výkalů mohou být i zdrojem šíření endoparazitů a jiných onemocnění, přinejmenším mechanickou cestou. Kompostování s jiným vhodným organickým materiálem pomáhá překonat malou samozahřívací schopnost psích výkalů a je předpokladem pro produkci nezávadného materiálu.

Z výše uvedeného vyplývá, že o nevhodnějším způsobu odstraňování psích výkalů rozhodne urbanistická situace, zastavěnost, volné plochy, finanční možnosti obcí, ale také osvěta a represe u neodpovědných majitelů psů. Nejméně vhodné až nevhodné je pouhé umístění značky na travnaté ploše oznamující, že tato plocha je určená pro vykonávání potřeb psů. Rovněž nevhodný je pouhý sběr výkalů do nekrytých, netěsnících košů s použitím nedegradovatelných plastů, nebo přímý sběr exkrementů do komunálních kontejnerů. Z hygienického a epizootologického hlediska se nevhodnější jeví kombinace ostatních popsanych způsobů, tj. vhodné umístění speciálních košů s biodegradovatelným zařízením na sběr výkalů (sáčky, lopatky), pravidelné čištění psí záchodky a pojízdné sběrače výkalů s tím, že konečné zpracování exkrementů proběhne kompostováním.

Václav Prokůpek